

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Commentarii Exegetici In Apocalypsim Ioannis Apostoli

Viegas, Brás

Parisiis, 1615

Decimum vaticinium ex illis verbis Esaïæ II. Egredietur virga de radice
lesse, & flos de radice eius ascendet. Sectio XXII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39261

populo suo propulsaret. Itaque dixit: *Quid facies magno nomini tuo?* habuitque Deus tantam eius nominis, quod sibi quasi in memoriam reuocabatur, rationem, ut quamprimum victoriam Hebraeis tribuerit.

Decimum vaticinium ex illis verbis Esaiæ II.

Egredietur virga de radice Iesse, & flos de radice eius ascendet.

SECTIO XXII.

Est sane de sanctissima Virgine optimè meritis Esaias, quippe qui eius virginitatem tam multis, iisque præclarissimis vaticiniis testatâ nobis reliquerit. Ait igitur cap. II. *Et egredietur virga de radice Iesse, & flos de radice eius ascendet, & requiescet super eum spiritus Domini:* quem locum de Messia ad literam esse intelligendum non solum nostri, sed omnes etiam Hebraei confitentur, idque etiam Paraphrast. Chald. intellexit, cum ita transtulit: *Et egredietur & ex de filiis Iesse, & Messias Paraphrast. de filijs filiorum eius uigetur.*

Quoniam verò præcipua vis huius vaticinii in floris appellatione posita est, I. opus est prius vulgatam editionem à quorundam calumniis vendicemus. Aduertendum est igitur pro eo, quod vulgatus transtulit *flos*, haberi Hebraicè dictionem נֶסֶךְ *neser*, per literam ט *tsade*, à radice נָצַר *id est*, seruare, & custodire: unde *flos*, & tener surculus, seu ut ait D. Hieron. ad cap. 14. Esaiæ, & virgultum illud, quod ad radices arborum nascitur, appellatur נֶסֶךְ quod videlicet *flos*, & surculus magna cura, ac diligentia custodiri soleant, cum inde totus fructus pendeat: fortasse autem nomen נֶסֶךְ deducitur à radice נָצַר *id est*, florere. Porro arbitrantur plerique ad hunc locum spectasse Matthæum cap. 2. cum dixit: *Et veniens habitauit in ciuitate Nazareth, ut adimpleretur, quod dictum est per Prophetas. Quonia Nazareth vocabitur quia enim Christus hoc loco Esai. נֶסֶךְ id est flos, appellatur, inde putant dictum esse Nazarethum quasi florem. Quæ controuersia necessarid prius est expedienda, ut faciliora reddantur, quæ de germana huius vaticinii expositione dicturi sumus: tota verò controuersia ex eo pender, utrum Christus dicatur Nazarethus à radice נֶסֶךְ per ט, à qua radice deducitur נָצַר, id est, flos: an verò à radice נָצַר per זain, hoc est, diuidere, & separare, imò & sanctificare: à qua radice haud dubie dicti sunt Nazareni legales, quonia diuisi separatique erant à reliquis in ratione viuendi, siquidem & comam nutriebant, & à vino, & iis omnibus, quæ cum vino aliquam habebant cognationem, abstinebant, eamque ob causam sancti ab omnibus censebantur. Et quidem Leo à Castro in comment. huius loci, & libro 6. Apologetici pro editione vulgata pugnacissimè contendit Christum dictum fuisse Nazarenum à posteriori radice נֶסֶךְ per Zain: itaque non dictum esse Nazarethum à flore, sed quia erat sanctus, & sanctitate à reliquis omnibus hominibus separatus. Eòque nititur fundamento, quoniam in Evangelio semper dicitur Nazarethus per Z, non autem Nasarethus per S, ac si נֶסֶךְ id est, à flore dictus fuisset Nazarethus, non cum Nazarethum, sed Nasarethum appellare oportet. Atque hac tantum ratione permotus clamoribus magis, ut saepe solet, quam rationibus disceptans amplorat Deum, atque hominum fidem, quod contra scripturam Christus Nasarethus, aut Nasarenus per S, non verò Nazarenus, aut Nazarethus per Z, dicatur: & quod consequens esse existimat, Christus noster negetur verus esse Christus, & Messias. Caterum non est, cur tan-*

Esai. II. 1.

Vulgata editio à calumniis quorundam vendicatur. D. Hieron.

Matth. 2. 23.

Nazareni comam nutriebant, & à vino abstinebant. Leo à Castro.

tas ob vnam literulam excitet tragœdias, neque inde timeat, ne vniuersa Christi fides corruat: quam parum autem probabilitatis habeat eius sententia, ex ijs, quæ iam dicemus, palam erit.

II. Igitur pro certo habemus Christum dici Nazaræum à נָצַר, id est, à flore, non autem à נָצַר, id est, separari. Id quod primum ostenditur, quoniam Christus non fuit quoad viuendi rationem Nazaræus, cum à vino non abstinuerit, nec alios ritus Nazaræorum seruauerit, vt ex eo Nazaræus, vel separatus appellari debuerit.

Ioan. 1. 45. 46.

Matth. 21. 11
D. Hieron.
Nazareth
sic dicta à
flore.

Deinde quoniam Matth. c. 2. disertè docet eum fuisse dictum Nazaræum à ciuitate Nazareth, vbi fuit educatus: vnde Ioan. 1. dixit Philipp. Nathanaëli: *Inueni Iesum filium Ioseph, à Nazareth*: cui respondit Nathanaël: *à Nazareth potest aliquid boni esse?* & Matth. 21. *Hic est Iesus Propheta à Nazareth*: Nazareth autem à flore dictam esse docet D. Hier. in Ep. ad Marcellam, vt commigret Bethlechem: *Ibimus inquit, ad Nazareth, & iuxta interpretationem nominis eius florem dicitur Galilæa: & in comment. in Matth. ad c. 21. Nazareth, inquit, Galilæa, quia ibi educatus fuerat, vt flos campi nutrietur in flore virtutum.* Accedit, quod de sententia D. Hier. in c. 11. Elaiæ, eruditi Hebr. quos ipse sequitur, illud quod habetur Matth. 2. *Quoniam Nazaræus vocabitur*, de hoc loco Elaiæ sumptū existimant, eum dicitur: נָצַר id est, flos de radice eius ascendet. Illud, inquit, quod in Euangelio Matth. omnes quæruunt Ecclesiastici, & non inueniunt, vbi scriptum sit: *Quoniam Nazaræus vocabitur*: eruditi Hebræorum de hoc loco sumptum putant. Sed sciendum, quod hic נָצַר per 2. tsade literam scribitur, cuius proprietatem, & sonum inter Z, & S. Latinus sermo non exprimit. Promittitur quoque efficax argumentum ex titulo sanctissimæ Crucis, vbi scriptum est *Nazaræus* per tsade, non autem Nazaræus per Zain, quemadmodum refert Xist.

Xist. Senens.
Sanct. Pagn.

Titulus crucis
quibus literis
scriptus ex-
tet Rome.

Senensis l. 2. lue Bibliothecæ in Pontio Pilato: & affirmat Sanctes Pagnin. in sua interpretatione Hebræicarum dictionum, quæ habetur ad calcem translationis Scripturæ, quam edidit ex Hebræo, vbi in dictione *Nazaræth* testatur se fuisse oculis non semel vidisse titulum sanctiss. Crucis, legisse quæ ibi: *Iesuhagh. hanot serimelech haiudim*, id est, *Iesus Nazaræus R. ex Iudæorum*: vbi scriptum est *Nazaræus* per tsade, non verò Nazaræus per zain: ex quo fit, vt cum *Nazaræus* per tsade id est sit, atque floridus, Christus à netser, id est, à flore dictus fuerit Nazaræus. Frustra autem Leo à Castro conatur hoc argumentum fortissimum eludere, cum ait se Pagnino non credere, aut si ita res habet, vitiosè scriptam fuisse eam vocem in crucis titulo, per imperitiam scilicet satellitum, qui Hebræicè nesciebant: nec enim par est credere vel Pagninum hominem in literis, & religione grauissimum in re quoq; grauissima mentiri, eo potissimum, quod facile eius mendacij argui posset, cum titulus Crucis hodièq; Romæ extet, visaturq; ac legatur à plurimis Romæ in sancta Cruce in Hierusalem: vel per errorem ita in titulo Crucis scriptum fuisse, cum adessent Hebræi, qui satellitum errorem facile emendarent, Christi q; nomen, & cognomen esset notissimum, ac celebratissimum, vt quomodo diceretur, ignorare satellites non potuerint, si ij fuerunt, qui titulum illum Hebræicè cōscripserunt, & non aliquis Iudæus, cui id negotij à Pilato commentatum fuerit, siquidem ex Pilati præscripto titulus ille in Cruce fuit appositus.

Denique non sinit nos dubitare auctoritas diui Hieronymi, qui disertis verbis docet Christum netser, id est, à flore dictum fuisse Nazaræum. Etenim in primis constanter affirmat eum dictum fuisse Nazaræum à Nazareth, cuius nominis etymologiam à flore deductam esse testatur locis paulò ante citatis. Deinde in commentarijs super Esaiam ad caput 11. ait eruditos Hebræorum vti diximus, illud ad Matth. 2. *Quoniam Nazaræus vocabitur*, ex hoc loco Elaiæ desumptum

ptum esse, cum dicitur: *Mesfer*, id est, *flos de radice eius ascendet*, quam opinionem commemorat, nec tamen refellit. Præterea in comment. super Matth. cap. 2. tractans illam sententiam: *Et veniens habitavit in civitate, quæ vocatur Nazareth, ut impleretur, quod dictum est per Prophetas. Quoniam Nazareus vocabitur*: cum eam sententiam, quam impugnamus, commemorasset, tandem postremo loco hanc nostram, ut pote sibi magis probatam apposuit, spectasse videlicet Matthæum ad hunc locum Esaiæ, in quo Christus netser, id est, flos nuncupatur. *Nazareus*, inquit, *sanctus interpretatur: sanctum autem Dominum futurum omnis scriptura commemorat*. Possumus & aliter dicere, quod etiam iisdem verbis iuxta Hebraicam veritatem in Esaiâ scriptum sit: *Exiet virga de radice Iesse, & Nazareus de radice eius ascendet*. Denique, ut hanc esse Hieronymi sententiam plane intelligas, audi, quid scribat in libro de optimo genere interpretandi ad Pammachium: *Illud, inquit, quod in eodem Evangelio scribitur: Et veniens habitavit in civitate, quæ dicitur Nazareth, ut impleretur, quod dictum est per Prophetas, Quia Nazareus vocabitur: respondeant legem dadi, & fastidiosi astimatores omnium tractatorum, ubi legerunt, discantque in Esaiâ positum. Nam in eo loco, ubi nos legimus: atque transfulimus: Exiet virga de radice Iesse, & flos de radice eius ascendet: in Hebræo iuxta linguam illius idioma ita scriptum est: Exiet Virga de radice Iesse, & Nazareus de radice eius crescet. Hæc ille. Ex quibus liquidò constat D. Hier. existimasse Christum fuisse Nazarenum à Netser, id est, à flore. Quem secutus est Beda hom. 1. in Euang. Lucæ, ubi sic ait: Testatur Esaias Propheta, quod Redemptorem nostrum in Nazareth concipi oporteret, cum dicit: Egre ditur virga de radice Iesse, & Nazareus de radice eius ascendet: interpretatur autem Nazareus flos: quo vocabulo incarnatus pro nobis Dei filius rectè potuit cognominari, quia in se credentibus spiritualium fructuum, origoque processit. Cum eodemque consentiunt Pagnin. interpretatione Hebraicarum dictionum, Corn. Iansgn. in sua cõcord. Euang. c. 11. super illa verba Matth. 2. *Ut adimpleretur, quod dictum est per Prophetas, Quoniam Nazareus vocabitur*: ibidemque Lyran. & Caiet. Finus etiã Adr. lib. 2. Flagelli contra Iudæos, c. 11. & complures alij.*

Beda.

Sanct. Pagn.
Corn. Iansgn.
Lyran.
Caiet.
Fin. Adrian.

Maneat igitur ut omnino certum dictum fuisse Christum Nazareum à נָצַר, id est, à flore, Matthæumque ad hunc Esaiæ locum respexisse, cum dixit: *Ut impleretur, quod dictum est per Prophetas, Quoniam Nazareus vocabitur*. Nec refert, quod numero multitudinis dixit, *per Prophetas*. Etenim mos est Scripturæ sacræ cum numerum etiam cum de vno tantum sermo est, vsurpare, & ut multa alia interim omittamus, est exemplum ad hanc rem apertissimum Ioan. 6. ubi ita legimus: *Est scriptum in Prophetis: Et erunt omnes docibiles Dei: & tamen id apud vnum Esaiam reperitur c. 54. Porro fundamentum Leonis à Castro aientis Christum appellari Nazareum per Z. non verò Nasareum per S. ex quo putat confici non à flore, sed à separatione, & sanctitate dictum fuisse Nazareum, ex angue admodum est, & infirmum, quoniam ut superius ex D. Hieron. annotauimus, litera Z. per quam scribitur נָצַר, id est, flos, & Nasareus, id est, floridus habet sonum quendam medium inter Z. & S. atque vtriusque literæ vim participat: quare potuit optimè à Græcis, & Latinis siue per S. siue per Z. scribi: placuit tamen magis sola litera Z. ut ita prolationis asperitas molliretur, cum tamen si integrè pronuntiarī deberet, dicendum foret Nasareus, vel Natzareus. Eademque ratione credendum est Nazareth, quæ vox auctore Hieronymo etiam à flore deducitur, ut supra diximus, quamuis nomen in veteri testamento non reperitur, scriptam etiam Hebræicè per Tsade, atque adeo Natfareth, vel Natzareth appellatam, appellandamque etiam fuisse in testamento nouo, si dictio integrè profertenda esset: verum molliendæ quoque asperitatis causa dictam fuisse à Græcis,*

III.

Numerum multitudinis vsurpat aliquando Scriptura cum sermo est de vno. Ioan. 6. 45.

Iansen.
Nazareus
dicitur scri-
bitur cum le-
galibus Na-
zar. & cum
Christo tri-
buitur.
Thren. 4. 7.
Matth. 2. 23.
Ioan. 19. 19.
Matth. 26. 71.
Luc. 18. 37.
D. Epiph.

& Latinis Nazareth. Illud non præterierim, quod annotauit Iansen. loco citato, non eodem modo scribi à Græcis Nazareum, cum Nazareis legalibus, & cum Christo tribuitur: etenim cum de illis est sermo, scribitur Nazareus per litteram Alpha in medio, ut patet Thren. 4. *Candidiores Nazareus eius nunc: cum verò de Christo dicitur, scribitur Nazareus per Omega in medio dictionis, ut est perspicuum ex Matth. 2. Quoniam Nazareus vocabitur: & Ioan. 19. in titulo crucis, Iesus Nazareus: & Matth. 26. Et hic erat cum Iesu Nazareno: & Luc. 18. Dixerunt autem ei, quod Iesus Nazareus transires: & reliquis omnibus in locis præterquam apud Marcum, qui Romæ scribens Latinos voluit imitari, & Christum appellare Nazarenum per Alpha in medio dictionis. Iuvat quidem aliquid hæc Cornelij annotatio: sed quoniam video Græcos authores veluti Epiph. hæresi. 29. Nazareos legales, Nazareos etiã per Omega appellare, nos in ea vim minimè facimus, sed in superioribus rationibus, quibus, ni fallimur, luculentè demonstrauimus Christum à netser, id est, à flore Natfaræum per Tade, hoc est, floridum, non verò à nazar per Zain, quasi separatum, & sanctum fuisse nuncupatum.*

V.

Hebræi.
Christus Es-
sai & virga
Iesse.
Paraphrast.

Hac expedita difficultate aggrediamur iam propositi vaticinij expositionem afferre. Igitur Hebræi, ut auctor est D. Hieron. in comment. huius loci, cum dicitur *Exurget virga de radice Iesse, & flos de radice eius ascendet: utrumque & virgam videlicet, & florem Messiam interpretantur, quod scilicet in virga regnantis potestatis, in flore pulchritudo monstratur. Quam eandem expositionem securus est Paraphrast. Chald. siquidè utròque loco Messiam intellexit, ut apparet ex eius pa-*

Clem. Alex.
Christi po-
testas desi-
gnata per
virgam.

raphrasi, quæ ita habet: *Egredietur Rex de filijs Iesse, & Messias de filijs filiorum eius ungetur. Nec verò soli Hebræi in ea fuerunt sententia, sed nonnulli etiam ex Patri-*

Origenes.

bus, qui per virgam Christum quoque & ipsi acceperunt, veluti Clem. Alex. lib. 1. Pædagog. cap. 7. Quibus, inquit, non medentur mina, eis virga medebitur: quibus verò virga non medetur, eos ignis depascet. Egredietur virga de radice Iesse: vido pædagogi curam, sapiensiam, & potestatem: quibus verbis vult Clemens Christum eo loco Esaiæ propter potestatem appellari virgam. Et Origen. hom. 9. super Num. utrumque etiam, & virgã scilicet, & florè ad Christum retulit: Habemus, inquit, hæc omnia non tam in virga Aaron, quam in ea virga, quæ exiit de radice Iesse, de cuius etiã radice flos ascendit, in quo nec hoc ipsum videtur otiosum, quod exire dicitur virga, & flos ascendere. Quam enim vnus sit Christus per substantiam singulis tamen dineris effectus, prout indiget is, in quo operatur. Qui ergo segnior est, & negligentiôr, sic ei pro disciplina Christus virga, & in virga non ascendere dicitur, sed exire: excundũ namque est ei, qui iners, & segnus est, de eo statu, in quo non rectè consistit, & transfundũ ad alium tanquam virga cõpulsus, id est, seueritate doctrina rigidioris admonito: qui verò iustus est, quia iustus, sicut palma floret, in hoc ascendere dicitur Christus. Sic ergo qui verberibus indiget, exiit ad eum virgo: qui autem proficit ad iustitiã, uf-

Cyrril. Alex.
Regia Chri-
sti dignitas.

endit in florè: ascendet autem, usquequo asserat fructus spiritus. Hæc Orig. Cui consentit Cyrril. Alex. lib. 2. Comment. in Esaiam: Virgã, inquit, nominauit Christum ex radice Iesse iuxta carnem, & præterea etiam florè: & per virgam quidem Regiam cum dignitatem habere subindicare videtur. Flos verò rursus dicitur, & omnia hominis natura in illo ad incorruptionem, vitam, & nouitatem conuersationis angelicæ floruit. Idem præterea habet D. Hilar. in Plal. 2. ad illa verba: Reges eos in virga ferrea: vbi & virgam, & florem Christo attribuit, docens per virgam significari Regiam potestatem, quã ne tyrannicã arbitraremur, additũ esse florè, ut seueritatem virge floris suauitas temperaret

D. Hilarius.
Psal. 2. 9.

V I.

Est quidem hæc sententia propter tantorum Patrum auctoritatem admodum probabilis: sed non video tamen, quã aptè cum contextu ipso cohareat. Etenim *virga* dicitur exire de radice Iesse, *flos* autem de radice ipsius virge pullu-

pullulare: quo fit, ut non possint hæc duo vni, & eidem personæ convenire, cum
 diversam plane habeant suæ natiuitatis originem. Præterea si flos de virga nasci-
 tur, qui fieri potest, ut idem sit, quod virga, alioquin iam idem ex seipso oñretur:
 quare aliud omnino virgam, aliud florem esse fateamur necesse est. Putari igitur
 virgæ nomine Sanctissimam Virginem, floris autem appellatione Christum
 esse accipiendum, quæ est D. Hieronymi expressa sententia in Commentariis su-
 per II. cap. Esaiæ. Nos autem, inquit, virgam de Iesse Iesse sanctam Mariam virginem
 intelligamus, quæ nullum habuit fructum coherentem: quæ & supra legimus. Ecce virga
 concipiet & pariet filium, & florem Dominus saluatore. qui dicit in Cantico Canticorum.
 Ego flos campi, & lilium conuallium. Idem multis in locis docet Tertullianus, veluti ge-
 in libro aduersus Iudæos c. 9. Nasctur, inquit, virga de radice Iesse, quod est Maria: &
 flos de radice eius ascendet, & requiescet super illum spiritus Dei, Neque enim in vllum homi-
 num vniuersis ac spiritibus alium documentorum competeat, nisi in Christum floriquidem ob gra-
 tiam adequatum, ex stirpe autem Iesse deputatum, per Mariam scilicet censendum. Et libro
 de corona militis, c. 15. Habes, inquit, florem ex virga Iesse, per quem tota Diuina spi-
 ritus gratia requiescit, florem incorruptum, immarcescibilem, sempiternum. Et libro de carne
 Christi, cap. 21. probans Christum ex David ortum habuisse, Ipse est, inquit, flos de
 virga profecta ex radice Iesse: radix autem Iesse genus David, virga ex radice Maria ex David,
 flos ex virga filius Maria, qui dicitur Iesus Christus, ipse & fructus: flos enim fructus, quis
 per florem, & ex flore omnis fructus eruditur in fructum. Quid ergo? negant & fructus suum
 florem, & floribus suam virgam, & virgæ suam radicem. Lege eundem lib. 3. contra Mar-
 cionem, cap. 17. & lib. 4. cap. 1. Sic etiam locum intellexerunt Ephræm Syrus orat.
 de Matris Dei laudibus, D. Ioan. Damasc. orat. 1. & 2. de Natiuit. Mariæ, Leo
 Magnus serm. de Natiuit. Domini. D. Chrysost. in Psalm. 22. ad illa verba: Vir-
 ga tua, & baculum tuum ipse consolatæ sunt. D. Ilidor. ad sororem Florentinam, D.
 Bernard. serm. 2. de Adventu, & homil. 2. super Missus est, & serm. 2. in Annun-
 ciat. Dominica, & alij.

D. Hieron.

B. Virgo vir-
 ga Iesse, si-
 lis flos vir-

Cant. 2. 1.
 Teriali.

Christus flos
 immarcesci-
 bilis.

Flos item &
 fructus.

Ephræm Syr.
 D. Io. Dam.
 Leo. Magn.
 D. Chrysost.
 Psalm. 22. 4.
 D. Ilid.
 D. Bern.

His ita positis iam ex eodem loco luculentè ostenditur purissimus conceptus,
 & partus Virginis. Quid enim pulchrius, aut purius fingi potest, quàm pulchri, &
 elegantis cuiusdam floris egressus ex pulcherrima virga? Virga quidem beatissi-
 ma Virgo est, quæ ex radice Iesse, hoc est, ex progenie David (cuius pater fuit
 Iesse dictus alio nomine Isai) traxit originem: ex Virgine autem Christus ceu
 flos pulcherrimus tanta puritate, & pulchritudine erupit, quanta flos ex virga
 pullulare confuevit. Sicut enim flos non ex semine, ut arbor ipsa, sed ex virga, frõ-
 deque arboris cœlesti tantùm vi, rosèque perfusa oritur: ita Christus asque vilo
 virili semine ex Virgine Diuina Altissimi virtute, sanctique Spiritus rore fer-
 cundatus natus est. Et quemadmodum virga in florem erumpens tantum abest ut
 aliquid venustatis, & pulchritudinis amittat, ut potius speciosior, pulchriorque
 euadat: ita Virgo sanctissima tantùm abfuit ut per conceptum, & partum Chri-
 sti aliquid de sua integritate amiserit, ut tunc potius eius virginitas sanctior, pul-
 chriorque facta fuerit. Vnde Euseb. Emis. homil. 2. de Natiuitate Domini, Quid
 primium, inquit, mirer, quidve postremum? quod sine conceptu est collata secunditas, an
 quod per partum magis est glorificata virginitas? Et D. Bernard. serm. 1. in Vigilia
 Natiuit. Domini, docet veterum virginum fuisse ipso partu quasi templum quod-
 dam consecratum. O partum, inquit, sed nescis pudori, corruptionis ignarus, non
 referans, sed consecrans virginalis vteri templum. Merito igitur ex hoc loco ad pro-
 bandam virginitatem sanctissimæ Deiparæ argumentatur Finus Adrian. libr. 2. Adr. Fin.
 Flagelli contra Iudæos, cap. 11. imò & multi Patres, veluti D. Bern. hom. 2. super

VII.

Deipara pu-
 ritas pulcher-
 rima.

Euseb. Emis.

Deipara vir-
 ginitas per
 Christi partum
 sanctior
 & pulchrior.

D. Bernard.

D. Bernard.

- Missus est: Egredietur, inquit, virga de radice Iesse: & flos de radice eius ascendet, Virginem virgam flore Virginis partum intelligens. Et D. Leo serm. 4. de Natiuitate Domini, In qua, inquit, virga: de non dubie, quod beata Virgo Maria prædicta est, quæ de radice Iesse progenerita, & spiritu sancto fecundata nouum flore carnis humane, utero quidem materno, sed partu est ex ea virgineo. Et D. Hier. in comment. super E. I. Nos, inquit, virgam de radice Iesse sanctam Mariam virginem intelligamus, quæ nullum habuit sibi fructum coherentem, de qua & supra legimus: Ecce virgo concipiet, & pariet filium. Legendus est quoque in eandem sententiam D. Ambr. lib. 2. c. 1. de Spiritu sancto. Itaque illud in hac virga prodigium considerare licet, quod cum reliquæ omnes virgæ, atque arbores, cum fructu edunt, florem amittant, hæc tamen virga supra omnem naturæ cultum retento fructu flos ipse fuerit, quæ est oblatio D. Bern. in lib. de passione Domini c. 46. Si diligentius, inquit, volueris intrare intelliges in omni arborum genere in ortu fructus florem decidere, & perire: in hominibus quoque, & fere cunctis animantibus fructus filiorum florem virginitatis abscondit. Non sic eras in natiuitate vitæ: beatisima enim mater illius fructum protulit benedictum non amisso virginitatis flore: imo magis per partum mirabilem, & mundissimum est decorata, ubi lex, ubi iura natura abscessa sunt. Quod etiam expendens Greg. Nyssen. in orat. de sancta Christi Natiuit. O miraculum, inquit, ingens, virgo mater sit, & virgo permanet. In alijs feminis, quandiu virgo aliqua est, mater non est, cum autem mater facta fuerit, virginitatem non habet: hic vero neque virginitas partum prohibuit, neque partus virginitatem soluit.*

VIII. Cæterum illud adhuc ad perfectam literæ expositionem explicandum superest, cur virga non de arboris cacumine, sed de ipsa radice prodierit: Cur etiam flos iste præter omnem naturæ ordinem non de summitate virgæ, sed de ipsa ima radice pullulauerit? Augeturque difficultas ex eo quod præ radice, quæ vertit Vul-

*Cur flos
Christus de
radice arboris,
non de
virga sum-
mitate pullu-
lauerit.*

*Legitima ve-
gatio Iuda
secessio conce-
ptionis Chris-
ti tempore
defecit.*

Luc. 3. 1.

gatus, habetur Hebraicè gezaa, quæ vox propriè significat truncum arboris, qui præcisus, truncatilsque frondibus in terra superest: imo, ut vult Rabbi Kimhi, eam tantum partem truncatæ arboris, quæ super terram eminet, non quæ terra infixæ, & occultata latet. Ut igitur res intelligatur, oportet aduertere, quo tempore Virgo sanctissima nata est, & multo etiam magis, cum Christus fuit conceptus, & natus, Iudæorum principatum, & regnum iure optimo potuisse truncato arboris præcisus frondibus conferri: siquidem legitima Regum Iudæorum successio omnino defecerat, atque adeo Iudaicum regnum carens legitimis Principibus quasi virgis, frondibusque regalibus truncatæ iacebat, ex quo nulla sceptræ, nulla virgæ regales hereditaria, ac legitima successione adnascabantur: quo fit, ut cum Virgo sanctissima ex tribu Iuda, imo & ex familia David nata est, ex ipso regali trunco dissectis ramis, & frondibus iacente ceu ex regia radice quasi virga pullulauerit, ut verè dictum sit ab Esaia: *Egredietur virga de radice Iesse.* Præterea, quoniam Christus ex Virgine nullis in sua familia regalibus sceptris fulgente, sed potius secundum viuendi rationem humili, & paupere ortus est: merito etiam non de splendida & excelsa virgæ summitate, sed quasi ex ignobili radice ascendisse dicitur: quod spectauit Lucas cap. 3. cum statum Iudicæ Reipublicæ in Tetrarchias dissectum describens dixit: *Anno decimo quinto imperij Tyberij. Cesaris procurante Pontio Pilato Iudæam, &c.* Quibus verbis Hebræorum Republicam quasi truncum præcisus ramis, ac frondibus nobis ante oculos proponit: tacitè innuens hunc Esaia locum, à quo prædictum fuerat Messiam eo tempore venturum, cum Iudicæ Reipublicæ quasi truncus iaceret ignobilis, ex quo ipse Messias esset quasi flos ex radice nasciturus.

Ex

Ex quo illud colligas licet, quantum Christus rationem veræ humilitatis habuerit: siquidem cum re ipsa oriturus esset ex Regia Davidis familia: noluit tamen eo nasci tempore, quo Regnum Iuda erat florentissimum sub Davide, ac Salomone felicissimis, potentissimisque Regibus, nec in sequentium Regum temporibus ante captiuitatem Babylonicam, cum adhuc Iudæorum res, ac principatus vigeat, sed ea ætate, qua vniuersa Regni Iudaici felicitas corruerat, Regnumque ipsum quasi truncus iacebat, nullusque regalis splendor in matre eminebat. Quæ humilitas adhuc magis elucet in eo, quod non dictum est: *Egredietur virga de radice David*, sed, *de radice Jesse*: quia enim Jesse pater David non Rex fuit, sed pastor: David autem ad Regiæ dignitatis fuit euectus fastigium: magnæ profecto humilitatis fuit, cum potuisset Davidem familiæ, & gentilitiæ nobilitatis caput, & principem nominare: voluisse tamen potius Jesse pastorem, nulloque regio splendore fulgentem auctorem generis censere. Atque hæc vniuersè de præsentis vaticiniij literalis, ac germana explanatione dicta sint. Nunc vberioris doctrinæ causa nonnulla adnotabimus, quibus maior aliqua lux eidem afferri possit.

Christum iure optimo nētzer, id est, florem, & Natzaræum, id est, floridum appellari.

SECTIO XXIII.

HAtenus ostendimus Christum dictum fuisse Nazaræum, seu potius Nazaræum à נָזִיר, hoc est, à flore quemadmodum disertis verbis tradit superiori vaticinio Esaias. Diximus etiam idcirco germinationi floris ex virga ortum eius similem dici, quoniam ex Virgine prodiit, non solum seruata, sed pulchriori etiam effecta eius integritate: nunc quanto iure eiusmodi cognomentum, appellationemque sibi vendidit, explanandum est. Vt igitur hinc ordiamur Christus ipse se florem appellat illis verbis Cant. 2. *Ego flos campi, & lilium conuallium*: quam enim dubium sit, num hæc verba sponso, an sponsæ tribui debeant, nec desint, qui ea ad sponsam potius referenda existiment, ut Greg. Nyssen. expositio trium Patrum apud Theod. & alij: nos tamen cum Theodor. D. Greg. D. Bern. Beda, & communiori fere sententia illa sponso tribuimus. Pro flore est Hebraicè תְּשׁוּבָה, quæ vox, ut quidam volunt, significat rosam nigro colore, sed eleganti, & venusta specie, odoreque suauissimo, solumque reperitur hoc loco Cant. & Esai. 35. cum dicitur: *Et florebit quasi lilium*. Pro lilio verò habetur Hebraicè תְּשׁוּבָה, quod Hebræi dicunt esse florem candidum vulgo lilium, vocarique תְּשׁוּבָה, quod perpetuè habeat sex folia: alij volunt esse floris genus, quod inter spinas nascitur. Totum hunc locum Paraphrast. Chald. ita transtulit: *Ego simile sum lilio viridi ex paradiso voluptatis, & opera mea pulebra sunt sicut rosa, quæ est in campo paradiso voluptatis*. Ex his habemus in primis Christum esse liliu x paradiso voluptatis, quoniam in eo omnes deliciae, voluptatésque continentur, ut qui huiusmodi liliu decerpserit, eo ipso omnia voluptatum, deliciarumque genera colligat. Deinde esse florem qui inter spinas nascitur: quoniam Christus inter huius vitæ labores acerbissimos, quos pertulit, & inter ipsas passionis suæ difficultates, imo & inter spinas, ac sentes, quibus fuit coronatus, quasi flos extitit, eleganti specie, eximioque decore visendus. Quare merito his verbis sponsus suam sponsæ commendat pulchritudinem, ut eam ad se magis amandum alliciat

V u ij